

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 10CoP/51/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5618200608
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 10. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Erik Varga
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2022:5618200608.6

Uznesenie

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Erika Vargu a členov senátu - sudcov JUDr. Amálie Paulerovej a JUDr. Róberta Urbana, vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti: R. H., nar. XX.XX.XXXX, a N. H., nar. XX.XX.XXXX, obe bytom u matky, v konaní zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš, deti rodičov: matka - Bc. K. H., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom N. Y., C. XXX/XX, právne zastúpená spoločnosťou Benkóczki, Baláž - advokáti s.r.o., so sídlom Bratislava, 29. augusta 36A, a otec - JUDr. Ing. R. H., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom W., T. H. XXX/XX, právne zastúpený JUDr. Ing. Ivanou Kožákovou, advokátkou so sídlom N. Y., L. XXXX/XX, za účasti Okresnej prokuratúry Liptovský Mikuláš, so sídlom Liptovský Mikuláš, Tomášikova 5, Centra pre deti a rodinu Istebné, so sídlom Istebné 258, pracovisko Dolný Kubín a Úradu komisára pre deti, so sídlom Bratislava, Odborárske námestie 3, IČO: 50 159 399, v štádiu o nariadenie neodkladného opatrenia, na základe odvolania otca proti uzneseniu Okresného súdu Liptovský Mikuláš č.k. 1P/37/2018-1652 zo dňa 22. augusta 2022, takto

rozhodol:

Uznesenie súdu prvej inštancie **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým uznesením okresný súd (ďalej v texte aj ako súd prvej inštancie) zamietol návrh otca maloletých detí na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým (otec) žiadal umiestnenie detí do zariadenia ústavnej starostlivosti.
2. Súd prvej inštancie poukázal na závery znaleckého dokazovania a upriamil pozornosť na predchádzajúci právny názor odvolacieho súdu, v ktorom bolo uvedené, že direktívne nariadenie pobytu v zariadení ústavnej starostlivosti, resp. okamžité zverenie do osobnej starostlivosti otca, bez odporúčanej intenzívnej odbornej intervencie, by bolo iba iluzórne, kontraproduktívne a s vysokou mierou ohrozujúce vývoj maloletých detí, navyše v rozpore so všeobecným účelom neodkladného opatrenia. V danom čase za nevyhnutné považoval vytváranie podmienok pre oživenie rodinných vzťahov medzi maloletými a ich otcom za pomoci odbornej intervencie. Takýto priestor bol pritom vytvorený už odvolacím súdom nariadeným neodkladným opatrením sp. zn. 6CoPno/1/2021 zo dňa 27.10.2021, kedy bol upravený styk otca s maloletými deťmi.
3. V súvislosti s doteraz prijatými opatreniami a neodkladným opatrením súd prvej inštancie zdôraznil nevyhnutnosť prehodnotenia, ba až prestavby postoja matky i otca maloletých detí, aby tieto, v procese snahy o konsolidáciu vzťahov v rodine, neboli pod vplyvom negatívnych, až deštruktívnych zásahov obidvoch rodičov, aby neboli vystavovaní konfliktu lojality a aby bol voči nim uplatňovaný primeraný edukatívno-protiektívny prístup, vďaka ktorému nadobudnú pocit, že vzťah detí s obidvoma rodičmi by mal byť ten najprirodzenejší a primárny medziľudský vzťah v tejto etape ich života. Tento proces nesmie byť narúšaný alibistickým postojom matky, neustále sa odvolávajúcim na odmietanie kontaktu maloletých detí s otcom, ani nedostatočne citlivým, až mentorským prístupom otca v štádiu, kedy sa ešte nepodarilo úspešne nadviazať a stabilizovať kontakt s maloletými deťmi, keď tieto ešte len v začiatku procesu nadväzovania kontaktu boli vystavené otcovmu imperatívnemu prístupu a nevhodne načasovanými „lekciami“ spoločenského správania, prelínanými zmienkami o platení výživného a pod.

4. Okresný súd tiež uviedol, že v danom štádiu sú v platnosti neodkladné opatrenia, na základe ktorých je upravený styk matky s maloletými deťmi a uložená povinnosť obidvom rodičom podrobovať sa psychologickému poradenstvu na pracovisku Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš, pričom trvanie tejto povinnosti je podmienené dosiahnutím účelu, do doby nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Zdôraznil, že maloleté deti sú vo veku 13 a 12 rokov, sú to výborní žiaci, u ktorých neboli matkou, školou, ani okolím avizované výchovné problémy, sú to deti s viacerými záujmovými aktivitami, ktoré sa v prostredí matky cítia bezpečne, bez ohľadu na mieru a ich schopnosť objektívne posudzovať vplyv matky na ich výchovu a formovanie osobnosti. Z tohto dôvodu súd prvej inštancie opäť konštatoval, že otcom navrhovaný postup - odobratie maloletých z výchovného prostredia matky - by vystavil deti potenciálnemu riziku traumatizácie, s možným ohrozením najmä ich duševného zdravia. Otec a priori predpokladá, že vyňatím maloletých detí z prostredia matky sa docielu prestavba postojov voči nemu, deti budú „prevychovávané“ v intenciách názoru otca - podľa jeho predstáv, avšak otec sa, podľa názoru okresného súdu, nezaoberal ďalšími potenciálnymi, vysoko hroziacimi ujмами na psychiku maloletých, ak by mali byť umiestnené do ústavného zariadenia.

5. Súd prvej inštancie doplnil, že u maloletých nezistil žiaden z rizikových „markantov“ (vymenovaných v odseku 26. napadnutého uznesenia), ktoré by odôvodňovali nevyhnutnosť inštitucionalizácie. To čo maloleté deti postrádajú je adekvátna rodičovská komunikácia a schopnosť rodičov dohodnúť sa na čo i len základných otázkach. Podľa názoru okresného súdu je cieľom súdu, za pomoci špecializovaných pracovísk, dosiahnuť zlepšenie stavu, avšak tento cieľ nebude možné dosiahnuť bez adekvátnej kooperácie a seriózneho prístupu obidvoch rodičov.

6. Na základe uvedených skutočností okresný súd uzavrel, že návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia je nedôvodný a v danom štádiu aj ako hrubo ohrozujúci záujem maloletých detí.

7. Proti tomuto uzneseniu podal odvolanie otec maloletých detí, ktorý sa domáhal jeho zmeny tak, že jeho návrhu bude v celom rozsahu vyhovieť.

8. Odvolateľ sa domnieval, že okresný súd pochybil, keď neodkladne nekonal a nezasiahol do stavu preukázateľne porušujúceho práva maloletých detí a otca, ako aj stavu závažne ohrozujúceho zdravý psychický a duševný vývin oboch maloletých detí. Pozornosť odvolacieho súdu upriamil na to, že Úrad komisára pre deti ako aj kolízny opatrovník sa vyjadrili v zmysle, že všetky doposiaľ účinené snahy a uložené opatrenia sa míňajú účinku, a riešenia oni sami vzhľadli v dočasnom umiestnení mal. detí v diagnostickom ústave. Závery znaleckého posudku MUDr. Kollára v nadväznosti na odporúčanie znalkyne PhDr. Halašovej a vyjadrenia matky na otázky otca na pojednávaní dňa 23.06.2022 viedli otca k presvedčeniu, že iná cesta ako umiestnenie detí do diagnostického ústavu nevedie.

9. Otec poukázal na to, že súd nie je prítomný na stretnutiach s deťmi, a z tohto dôvodu považoval za arbitrárne úvahy súdu o jeho necitlivom, mentorskom či imperatívnom prístupe. Súd, ktorý tam nebol a nemohol vedieť čo sa skutočne odohralo, ani neskúmal skutočnú pravdu a nevykonal jediný dôkaz, hoci to otec navrhoval. Otec mal za to, že súd mu a jeho deťom už roky nedokáže poskytnúť ochranu, vo veci nekoná efektívne a ani účelne. Domnieval sa, že deti by mali byť súdom vypočuté, napriek tomu, že sa v jednej z lekárskejších správ uvádza, že sú traumatizované súdnou mocou. Matka dokázala zmeniť názor detí vo vzťahu k súdu, keď dokázali prísť na súd a slušne komunikovať. Keby matka chcela, dokázala by zmeniť názor detí aj vo vzťahu k otcovi. V tejto súvislosti otec poukázal na správanie matky, ktorá sa doteraz nepodriadila žiadnemu pôsobeniu, ktoré by mohlo viesť k zmene jej postoja, o čom svedčí i jej podanie zo dňa 25.08.2022, v ktorom sa matka opäť vracia a rozoberá ňou tvrdené útrapy a pocity pred takmer 10-tich rokov. Ani závery dvoch znaleckých posudkov, neboli pre matku zjavne dostatočne silným impulzom na zmenu vlastných postojov a správania. Taktiež ani neadresné snahy súdu o prevýchovu rodičov matku k žiadnej zmene postoja nevedli. Úvahy a skutočnosti súdom uvádzané v bode 25. uznesenia v spojitosti s doposiaľ nevykonaným riadnym a objektívnym vyšetrením detí a doposiaľ nerealizovanou odbornou intervenciou vo vzťahu k mal. deťom, otec považoval za dostatočne odôvodňujúce neodkladnú potrebu zásahu do aktuálneho stavu súdom a potrebu nariadenia neodkladného opatrenia v znení jeho návrhu.

10. Odvolateľ zdôraznil, že nežiada autoritatívne nútiť deti k zmene ich citovej angažovanosti, naopak žiada na nevyhnutne potrebný čas deti umiestniť do ústavného zariadenia, kde by bol umiestnený spolu s nimi aj on a za pomoci intenzívnej odbornej intervencie bola deťom poskytnutá pomoc k zmene ich postojov za účelom umožnenia im realizácie ich práv a jemu adekvátneho poradenstva ako správne a vhodne k nim pristupovať. Nesúhlasil s tým, že umiestnenie detí na nevyhnutný čas do ústavného zariadenia zákonite predstavuje ujmu na psychike maloletých. Jednak uviedol, že on by tam bol s nimi a práve vybrané zariadenie CDR Poprad je účelovo zriadené na podobnú pomoc deťom a rodinám, aká je žiadúca a podľa vyjadrení zástupcu ombudsmana majú skúsenosť s podobnými prípadmi, na rozdiel

od CDR Istebné, ktoré nemá pobytovú formu a nedisponuje ničím iným ako tým, čo tu už bolo uplatnené a neúčinné.

11. Vo svojich vyjadreniach otec opakovane poukazoval na to, že v konaní má byť zvažovaný súdom nie len súlad krátkodobého riešenia veci (ponechanie detí u matky, hoci sú diagnostikované vývinové disharmónie a hrozba rizík nesprávnej výchovy matky) a najlepšieho záujmu maloletých detí, ale aj otázka, či z dlhodobého hľadiska je takéto riešenie v ich najlepšom záujme, najmä vzhľadom na postoje matky, ktorých zmena je podľa záverov ZP MUDr. Kollára len iluzórna, ako aj vzhľadom na absenciu akejkoľvek reflexie matky na závery, najmä čo do nedostatkov vo výchove matky.

12. Za absolútne irelevantné považoval tvrdenie súdu o vytrhnutí detí zo známeho prostredia, keď poukázal, že matka sa po výmene názorov s jej sestrou mala spolu s deťmi náhle odsťahovať do N. T., čím deťom svojvoľne zmenila známe prostredie bez ohľadu na obvyklé väzby a pocit bezpečia. Zároveň na pojednávaní dňa 23.06.2022 matka uviedla, že deti sa majú zúčastniť počas leta dvoch pobytových táborov, teda za zrejmé považoval, že deti sú zvyknuté na pobyt aj bez matky a aj mimo svojho známeho prostredia.

13. Taktiež sa otec nestotožnil s názorom súdu ohľadne porúch správania u mal. detí, keď ich považoval za rozporné s lekáorskými správami MUDr. W., detského psychiatra, ktorého maloletý N. navštevoval dlhodobo, pričom jeho psychiatrické problémy mali viesť až k medikamentóznej liečbe antidepresívami a antipsychotikami.

14. Záverom odvolania otec poukázal na dôvod brániaci predpokladu zmeny vzájomného postoja rodičov, ktorý vychádzal i zo záveru ZP MUDr. Kollára a to: ..."osobnosť matky je egocentrická s absentujúcou sebareflexiou, tvrdohlavá, akcentujúca vlastnú pravdu a práva, neochotná meniť svoje postoje a presvedčenia, prijať odlišné názory, a robiť kompromisy ...bojovne a opozične nastavená...s paranoidnými tendenciami, zakrývaním a formálnou deklaráciou spolupráce". Práve tieto črty ju podľa názoru otca obmedzujú v naplnení najlepšieho záujmu mal. detí, čo súd nesprávne posúdil, keď vychádzal z presvedčenia, že zmena postoja matky je možná.

15. V písomnom vyjadrení k odvolaniu otca matka primárne uviedla, že v súčasnosti je v predmetnej veci v platné uznesenie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 6CoPno/1/2021 zo dňa 27.10.2021, ktorým je upravený styk otca s maloletými deťmi v prvý pracovný pondelok v každom kalendárnom mesiaci bez prítomnosti matky v mieste sídla Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš, za prítomnosti pracovníka referátu. Poukázala na to, že v plnom rozsahu plní nariadené neodkladné opatrenie, keď napriek počiatočnej nechote detí stretávať sa s otcom, sa deti s otcom stretli a komunikovali s ním. Jednalo sa o stretnutia zo dňa 02.05.2022 a následne 06.06.2022. Otec sa, podľa vyjadrení matky, na týchto stretnutiach správal nevhodne a necitlivo, čo sa opätovne prejavilo na zhoršenom vnímaní celej situácie zo strany chlapcov. Otec mal autoritatívne a agresívne zvyšovať hlas, veľmi nevhodne ju ako matku ponižoval, zhadzoval a osočoval. Popísala aj priebeh stretnutia zo dňa 06.06.2022, keď rozhovor medzi otcom a chlapcami označila za traumatizujúci. Tieto dve stretnutia a správanie sa otca na nich, považovala matka za rozporné so sebaaprezentáciou otca na pojednávaníach, resp. v jeho písomných podaniach, v tom zmysle, že otec na jednej strane formálne prezentuje záujem konať najlepšie pre záujem maloletých detí, na druhej strane ich necitlivo a autoritatívne konfrontuje s tým, čo chlapci uviedli na súde. Ostatné stretnutie otca s deťmi sa nekonalo z dôvodov na strane otca, ktorý sa síce ospravedlnil z neúčasti v plánovanom termíne, ktorý mal byť 05.09.2022, avšak na ponuku matky na náhradný termín stretnutia o týždeň neskôr mailom reagoval, cez p. PhDr. C. R., v ktorom uviedol: „ja nie som taxikár a nebyvam za rohom ... takúto ponuku nech si matka strčí za klobúk“.

16. Matka poukázala na neposkytovanie terapie, ani žiadneho poradenstva za posledných 6 mesiacov a vyslovila poľutovanie nad tým, že „absurdný“ návrh otca na umiestnenie detí do ústavu na diagnostiku a prevychovanie je podporovaný tak kolíznym opatrovníkom ako aj zástupcom detského ombudsmana. Domnievala sa, že obe tieto inštitúcie prehliadajú iné, neinvazívne riešenie a hoci sa matka niekoľkokrát obrátila so žiadosťou o poradenstvo, akým spôsobom má deti na stretnutie s otcom pripraviť, neeviduje ani jednu erudovanú radu zo strany ÚPSVaR smerovanú matke, ako s deťmi v tomto smere pracovať, ako ich efektívne motivovať a vzbudiť záujem o otca, s ktorým nemajú záujem o stretávanie.

17. Krajský súd, ako súd odvolací (§ 2 ods. 1 CMP v spojení s § 34 CSP), po zistení, že odvolanie podal oprávnený účastník konania (§ 2 ods. 1 a § 7 CMP v spojení s § 359 CSP), v zákonom stanovenej lehote (§ 2 ods. 1 CMP v spojení s § 362 ods. 1 CSP), preskúmal vec v rozsahu danom v ustanovení § 65 CMP až 67 CMP a bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 2 ods. 1 CMP v spojení s § 385 ods. 1 CSP a contrario, za súčasnej aplikácie § 219 ods. 3 CSP a § 378 CSP) napadnuté uznesenie

zrušil podľa § 389 ods. 1 písm. d/ v spojení s § 391 ods. 1 CSP a § 2 ods. 1 CMP a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

18. V plnej miere je potrebné sa stotožniť s dôsledným/rozsiahlym apelom (predovšetkým bod 3 tohto odôvodnenia), ktorý súd prvej inštancie smeroval k obom rodičom a v rámci ktorého jednoznačne pomenoval príčinu dlhoročných súdnych konaní týkajúcich sa maloletých detí H. a to neschopnosť oboch rodičov (každého v inej miere a z iného dôvodu) uprednostniť skutočný záujem maloletých detí (ktorý spočíva v potrebe budovania zdravých vzťahov s oboma biologickými rodičmi) pred osobné preferencie.

19. Súčasne náležite okresný súd uviedol, že priestor k dosiahnutiu zlepšenia za pomoci špecializovaného pracoviska bol naposledy vytvorený/založený rozhodnutím (neodkladným opatrením) Krajského súdu v Žiline sp. zn. 6CoPno/1/2021 zo dňa 27.10.2021, kedy bol upravený styk otca s maloletými deťmi.

20. Následne je však potrebné - s dôrazom na imanentnú vlastnosť inštitútu neodkladného opatrenia, ktorou je okamžitosť reakcie súdu na bezprostredné skutkové okolnosti - konštatovať, že aktuálne, v reakcii na výsledky dokazovania v podobe záverov znalca MUDr. Stanislava Kollára, ktoré zazneli na pojednávaní konanom dňa 08.09.2022, osobitne jeho vyjadrenia, že „u matky bola zistená paranoidná porucha osobnosti, pričom ide o poruchu trvalú a nemennú. V dôsledku tejto poruchy sa matka správa tak, aby presadila svoje záujmy, je neústupčivá, neochotná zmeniť svoje postoje a presvedčenia. Taktiež vyplynuli tendencie k zakrývaniu a formálnej deklarácii spolupráce...znalcem bolo konštatované, že zlepšenie vzťahov medzi rodičmi považuje za iluzórne...podľa znalca matka nechce, aby boli deti s otcom. Táto skutočnosť nie je chorobne podmienená, matka si uvedomuje svoje konanie, svoje konanie ovláda, a akékoľvek konanie je v súlade so zisteniami o jej osobnosti“ je potrebné a dôvodné konštatovať, že doposiaľ nič z toho, čo sa udialo, z hľadiska terapií, poradenstiev (vrátane odvolacím súdom naposledy nariadených) nespĺnilo svoj účel a podľa jednoznačných záverov znalca k zlepšeniu zjavne ani nepovedie.

21. Je evidentné, že deti sú dlhodobo vystavené len jednostrannému vplyvu matky, ktorá ich takmer 10 rokov negatívne ovplyvňuje voči ich otcovi. Celé konanie matky má podľa názoru odvolacieho súdu účelový charakter a to vyhnúť sa akémukoľvek stretávaniu detí s otcom, doslova ide o snahu ho úplne vytesniť z ich života. Krajský súd pritom nespochybňuje jej citové väzby k mal. deťom, resp. výchovu po fyziologickej stránke, avšak otázny je dôsledok jej výchovy, keď na deti prenáša svoj záporný vzťah s otcom maloletých detí, čím ich negatívne ovplyvňuje a v konečnom dôsledku narúša ich integritu a harmonický vývoj. Toto jej konanie je tak výrazné, že sa dá hovoriť až o vážnom narušení výchovy vo vzťahu k deťom.

22. Pokiaľ matka uvádza, že jej nebola poskytovaná terapia, ani iné poradenstvo, odvolací súd uvádza, že v priebehu konania matka opakovane „bojkotovala“ rôzne rodičovské programy, na ktorých sa nezúčastňovala a prítomnosť mal. detí taktiež nezabezpečovala. V júni 2017 požiadal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Liptovskom Mikuláši o prístup k realizácii prípadovej konferencie za účelom zistenia, ktorý z rodičov je vhodnejším na výchovu mal. detí, ktorá sa však neuskutočnila taktiež pre odmietavý postoj matky. Matka neposkytovala súčinnosť ani v rámci súdneho konania, napr. na deň 21.07.2021 bol naplánovaný výsluch maloletých detí, na ktorý ich matka neprivedla. Z uvedeného vyplýva skutočný nezáujem matky na riešení danej situácie, na rozdiel od otca, ktorý sa snažil hľadať cestu k deťom všetkými možnými spôsobmi, avšak neúspešne.

23. Opísané skutkové zistenia skutočne nasvedčujú možnosti vyslovenia kvalifikovanej nespôsobilosti matky na výchovu detí (súčasťou tejto spôsobilosti je totiž aj akceptovanie úlohy druhého rodiča) a potencióálne i k tomu, čo navrhuje otec a to mal. deti zbaviť na istý čas (až deštruktívnemu) vplyvu matky. I keď objektívne nebol preukázaný žiadny dôvod, ktorý by bol spôsobilý objektívne vylúčiť otca z výchovy maloletých a zo styku s nimi, odvolací súd aktuálne, vzhľadom na výrazne odmietavý postoj detí k otcovi, ako možné riešenie vidí aj takéto hraničné rozhodnutie a to dočasné umiestnenie detí do vhodného zariadenia, v rámci ktorého by začali ako rodina pracovať na obnovení a vytváraní vzťahov a rodinných väzieb. Nie zanedbateľným je v tejto súvislosti i názor kolízneho opatrovníka, ako i Úradu komisára pre deti, ktorí subjekty z dôvodu vyčerpania všetkých snáh a opatrení, návrh otca odobrili a podporili.

24. Úlohou okresného súdu bude preto posúdiť možnosť odlúčenia detí od matky a v závislosti od tohto zistenia vykonať šetrenie, či v kompetencii/spôsobnosti označeného zariadenia - CDR Poprad - je aj vykonávanie/poskytovanie takejto činnosti/služby a (ak áno) či má voľné kapacity pre prijatie detí a poskytnutie im takejto formy konkrétnej pomoci a poradenstva, tak aby sa už reálne mohlo s deťmi

pracovať (za podmienok ktoré nastaví okresný súd) na zmene vnúteného nepriateľského nastavenia voči otcovi.

25. Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu dovolanie **n i e** je prípustné.